

Tájházból múzeum születik

Nem könnyű jellemző címet fogalmaznunk, amikor a Riedl Ferenc Helytörténeti Gyűjtemény új terveiről írom a beszámolót. Feltétlenül meg kell tartanunk az intézmény tájház jellegét. Hiszen egy tájegység, Budaörs, vagy éppen a Budai Hegyvidék életét kívánjuk figyelni, gyűjteni és feldolgozni. Ugyanakkor a múzeumi feladatok ellátása is 15 éves intézményünk fontos feladata. Mindaz a tárgy, irat, dokumentum, ami a Riedl Ferenc Helytörténeti Gyűjteménybe kerül, múlttal rendelkezik.

Az is a mi feladatunk, hogy minél többet megtudjunk egy-egy múzeumi tárgy sorsáról, előéletéről. 1992-ben egy részben leltározott gyűjteményt bíztak rám, azóta egy második leltárkönyvet is teleírtunk, a település fotóanyagát külön leltárkönyvbe írtuk. Hálás vagyok elődeimnek a korábbi gyűjtés elvégzéséért.

Ugyanakkor számos új feladatnak is meg kell felelnünk. Képviselési határozat értelmében (erről a testület egyelőre nem döntött, mivel az illetékes bizottság visszakérte a napirendből a júniusi ülésen! – a szerk.) a gyűjteményt a német kisebbségi önkormányzat veszi át, és a megnövekedett feladatokhoz további segítőtársakat is kapok, egy félállásos múzeumpedagógust, egy főállású tárlatvezetőt és egy főállású gondnokot, akik segítenek a nyitott múzeum megvalósításában és a gyűjtemény környezetének szépítésében.

1987-ben egyetlen épülettel született meg a jelenlegi állandó kiállítás. Most az önkormányzat és a német kisebbségi önkormányzat fáradozása segítségével két további épülettel gazdagodtunk. Ezért is köszönetet kell mondanunk, hogy új lehetőségeket kaptunk. A kis múzeumszigetté kialakítandó épületgyűjtemény új feladatok elé állít, számos új lehetőséget is ad a gyűjteménynek.

A Budapesti út 47. számú házat már régen kinőttük. 1992 óta tárgyi gyűjteményünk, fotó- és dokumentumanyagunk megszorodott, és mindez egy épületben szorong.

Az eddigi kiállítást fel kell újítanunk, hogy 1720-tól (Budaörs újjátelepítésétől) kövesse a város múltját. Ez természetesen nem megy máról holnapra.

Tíz év óta eddig is törekedtünk arra, hogy első kis szobánkban időszaki kiállítással mutassuk be a város múltjának egy-egy szakaszát. Így külön kiállítással emlékeztünk meg a budaörsi virágszönyeg hagyományáról, a 200 éves budaörsi templom múltjáról, a „Történeti pillanat” című kiállítás pedig a település több ezer esztendejét villantotta fel. Ebben a kis teremben fogadtuk a bretzföldi Budaörser Heimatmuseum

több vándorkiállítását is. 2003-ban már az új épületgyűjtemény egyik épületében rendeztük meg a Budaörsi passió kiállítást, számos új, eredeti dokumentum bevonásával.

Új feladatot kaptunk. Az új épületgyűjtemény múzeummá kell alakítani. A Budapesti út 45. számú ház vissza kell, hogy kapja régi, budaörsi népi építészeti alakját, az épületkutatásban segíteni fog a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum. A csatlakozó épület mai formájában lakóház, bár egy nagy szobáját már felhasználtuk új időszaki kiállításunkhoz.

Az épületgyűjtemény nagy belső kertje lehetőséget ad szabadtéri múzeumi rendezvények, összejövetelek szervezésére. A korábbi tulajdonosok kis szőlősort is telepítettek itt, ezt továbbfoglalva be lehet mutatni a budaörsi gazdaszony zöldsége és virágoskertjét.

A helyreállított új épületgyűjteményben kap majd a tervek szerint helyet a német kisebbségi önkormányzat is, a múzeum irodája, ahol a későbbiekben számítógép is segítheti munkánkat.

A kialakítandó új állandó kiállítás bemutatja Budaörs múltját az újjátelepítéstől, ugyanakkor végre helyet kell kapnunk az eddig csak szorongva elhelyezett tárgyi és dokumentumgyűjteménynek is.

A régi épület alatt (Budapesti u. 47.) mintegy 80 négyzetméter alapterületű szép nagy pince húzódik. Ameddig a város melletti műutak építésével nem tömték el betonnal a régi vízátereszket, borospincének használták. Ha sikerülne vízteleníteni, újra feladatot kaphatna, összejöveteleknek adhatna helyet.

Az épületgyűjtemény sorsát gondosan kell megtervezni. Korábbi elképzelések szerint vendégszobát is terveztünk az új épületrészbe hazalátogatóknak, például a helyi német nemzetiségi oktatásban segítséget vállaló németországi pedagógusoknak.

Amennyiben itt alakítják (alakítjuk) ki az országos Bábmúzeumot is, meg kell szervezni az épület ehhez igazodó beosztását. A német nemzetiségi hagyományvilágban is volt helye a bábművé-

zetnek, kétségtelen az is, hogy az épületgyűjteményben, és az együttes kialakítandó kertjében számos ifjú látogató vonzanának az előadások.

Az ifjúsági munka irányítása lesz a feladata az erre a szerepre készülő múzeumpedagógusnak is. Megtaníthatja az ifjúsággal a hagyományos budaörsi életmód jellemző szokásait, például sütemést, főzést, varrást, hímzést, gyermekjátékok készítését, az egyes kiscsoportok életkorának megfelelően. A népi gyermekjátékok mindig is kedvelt foglalkozások voltak. Ezeket felújítani, élővé tenni hálás feladat mindnyájunk számára.

Wunderlich Gábor régebbi filmjei is igazolják, hogy milyen élénk szakköri életet éltek az épületben a Mindszenty József Római Katolikus Általános Iskola szakkörösei. A múzeum ma is nyitva áll a budaörsi iskolák honismereti szakkörösei, és minden érdeklődő fiatal előtt, szeretettel várjuk őket. Csak jöjjenek a múzeumba, óvodáskortól nyugdíjas korig! Múzeumunk vendégkönyvének gyermekrajzai igazolják, hogy mennyire szeretnek a kicsik múzeumba járni. Övék is a Riedl Ferenc Helytörténeti Gyűjtemény. Mindenkié!

Annyira a fiataloké is a múzeum, hogy a gyűjtemény „Regélő múlt” sorozatának első kötetét a „Néphagyomány és hagyományörzés” című könyvet éppen dr. Paulovits Teréz irányításával született ifjúsági pályamunkákból állítottuk össze. A sorozat azóta két újabb kötettel gyarapodott. A „Regélő múlt” második kötete Schmidt Mátyás: „Építem a hidat / Ich baue die Brücke” című gyűjteménye 2002-ben jelent meg. A harmadik kötet A Budaörsi Passió / Budaörser Passion Bató Géza és dr. Aubermann Miklós 1933-as és 1934-es passiójátékának szöveggönyvét teszi közzé. Ilyen feladatokat is vállal a Riedl Ferenc Helytörténeti Gyűjtemény! Újabb feladataink is vannak a sorozat folytatásában. Külön kötetben kívánjuk összeállítani a Kőhegy történetét, Wendler Ferenc életútját. Összegyűjtjük és két nyelven kiadjuk a Wendler-krónikát és a zarándokhely történetét. Újabb kötetben kívánjuk megjeleníteni az idősebb budaörsi németiség életútját (tervezett címe: Rögös utakon), az egyéni életsorsokból az utóbbi 57 év története is kirajzolódik. A kiadványok olvasása során közelebb kerülhet Budaörs lakossága múltjához, hogy jobban értse a jelenét.

Dr. Kovács József László,
a Helytörténeti Gyűjtemény igazgatója